

การร่วมสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะในเขตเมืองเพื่อสุขภาวะสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Co-Creating Public Spaces for Healthy Cities Towards Sustainable Development)

๑. นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

๑.๑ เมือง (Cities) ความหมายตามโครงการฯ นี้หมายถึง พื้นที่ในเขตเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สภาพพื้นที่มีบริบทความเป็นเมือง

๑.๒ พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะ (Public Space for Health) หมายถึง พื้นที่ในชุมชน/เมืองอันสร้างสรรค์ให้มีขึ้นหรือแบ่งปันให้ใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะร่วมกันของคนในชุมชนและเมือง โดยส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดสุขภาวะที่ดี พื้นที่สาธารณะเหล่านี้สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งบนที่ดินของรัฐหรือเอกชน มีหลากหลายรูปแบบ และระดับในการให้บริการ ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้ใช้ ตำแหน่งที่ตั้ง และหน้าที่ในการให้บริการ ให้ผู้คนมารวมตัวและทำกิจกรรมร่วมกัน โดยจำแนกออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ ๑) ระดับชุมชน หมายถึง พื้นที่สาธารณะที่ใช้ร่วมกันของคนในชุมชนภายในละแวกบ้าน เช่น ลานกีฬาขนาดเล็ก สนามเด็กเล่นในชุมชน ๒) ระดับย่าน หมายถึง พื้นที่สาธารณะที่มีองค์ประกอบของกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในย่าน เช่น ทางเท้า สวนสาธารณะระดับเขต/อำเภอ ศูนย์กีฬา สนามกีฬา ตรอกและย่านการค้า ๓) ระดับเมือง หมายถึง พื้นที่สาธารณะที่สนองตอบต่อกิจกรรมเมืองและกิจกรรมที่หลากหลาย มีความซับซ้อน เช่น พื้นที่เพื่อการแสดงออกทางวัฒนธรรม สวนสาธารณะประจำเมือง พื้นที่ริมน้ำ ตลอดจนพื้นที่กิจกรรมที่สร้างความมีชีวิตชีวาในเมือง เป็นต้น

๒. สถานการณ์ ปัญหาและความสำคัญของการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะ

การสร้างสรรค์โอกาสของพื้นที่เมืองเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันจนเกิดเป็นพื้นที่สาธารณะ (Public Space) เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของเมืองที่ส่งเสริมให้เกิดคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดี เพื่อรองรับความต้องการที่หลากหลายในเมือง เมืองที่ดีต้องให้ความสำคัญต่อสุขภาวะของผู้คนและเอื้อให้เกิดชีวิตชีวา การที่ผู้คนสามารถเติมเต็มชีวิตอย่างเป็นองค์รวมได้ ส่วนหนึ่งมาจากสาระสำคัญที่กิจกรรมสาธารณะได้เสริมสร้างความหมายและอิสระต่อการใช้ชีวิต การที่พลเมืองสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะที่ดี โดยปราศจากเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ เช่น การเกิดกิจกรรมดีๆ หลากหลายในสวนสาธารณะที่ไม่เพียงแต่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ แต่เป็นพื้นที่สร้างสรรค์ เป็นพื้นที่ซึ่งผู้คนสามารถเดินเท้าได้อย่างมีชีวิตชีวา เป็นพื้นที่มหรสพกลางแจ้ง พื้นที่งานศิลปะในสวน พื้นที่เพื่อการจับจ่ายใช้สอย หรือพื้นที่ริมน้ำที่ประกอบกิจกรรมของครอบครัวร่วมกัน เป็นพื้นที่สำหรับเด็กและเยาวชนเพื่อการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ เป็นพื้นที่สำหรับคนชราเพื่อสนทนากลุ่ม ผู้คนทุกกลุ่มจึงควรสามารถมีทางเลือกในการใช้ชีวิตสาธารณะได้

UN-Habitat ได้ระบุหลักการพื้นฐานของการมีพื้นที่สาธารณะที่ดี (Global Public Space Toolkit, ๒๐๑๕) ที่ควรต้องผนวกกับการวางผังเมืองและการออกแบบพื้นที่สาธารณะในเมือง โดยมีหลักการและความสำคัญคือ

๑) **เป็นพื้นที่สาธารณะที่มีชีวิตชีวา มีกิจกรรมที่หลากหลาย** หมายถึงการที่เมืองหนึ่งๆ สามารถเอื้ออำนวยให้เกิดกิจกรรมสาธารณะที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้ผู้คนออกมาใช้พื้นที่ภายนอกและสร้างปฏิสัมพันธ์กัน นั้นส่วนหนึ่งมาจากการมีกิจกรรมที่ดี กิจกรรมที่หลากหลายต้องอาศัยความยืดหยุ่นของพื้นที่ในเมืองที่จะรองรับกิจกรรมสาธารณะ เช่น การที่สวนสาธารณะ ลานคนเมือง ลานกีฬา/นันทนาการ สามารถปรับเปลี่ยนกิจกรรมเพื่อรองรับกิจกรรมอื่นๆ ในบางช่วงเวลาได้ เช่น ตลาดนัดในสวน ถนนคนเดิน บนถนนสายวัฒนธรรม งานประเพณีกับพื้นที่ริมน้ำ เทศกาลศิลปะในเมือง ฯลฯ

๒) **เอื้อให้เกิดการสัญจรโดยการเดินเท้าในเมือง** หมายถึงการที่เมืองหนึ่งๆ เอื้ออำนวยให้เกิดพื้นที่สาธารณะเพื่อการเดินเท้าในเมือง โดยเฉพาะในเขตเมืองชั้นในและย่านพาณิชยกรรม และบริเวณการเชื่อมต่อพื้นที่เมืองกับบริการขนส่งมวลชนสาธารณะและสาธารณูปการต่างๆ

๓) **เข้าถึงได้โดยกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน** หมายถึงการที่เมืองหนึ่งๆ เพิ่มโอกาสในการที่กลุ่มคนทุกสถานะทางสังคม สามารถเข้าถึงพื้นที่สาธารณะได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ซึ่งปัจจุบันพื้นที่สาธารณะส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สาธารณะที่ต้องซื้อสินค้าและบริการเพื่อให้มีสิทธิที่จะเข้าไปใช้ประโยชน์

พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะจึงเป็นส่วนหนึ่งของการหล่อหลอมตลอดจนเป็นการแสดงออกถึงคุณค่าร่วมกันของผู้คนในเมือง และเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพของเมือง ทั้งพื้นที่สีเขียว* พื้นที่ออกกำลังกาย เพื่อนันทนาการร่วมกันของผู้คนในเมือง ฯลฯ อีกทั้งการกระจายตัวของพื้นที่ยังไม่ทั่วถึงกัน ทำให้เมืองขาดโอกาสในการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะอย่างทั่วถึง ข้อจำกัดนี้สาเหตุหนึ่งมาจากพื้นที่ในการกำกับดูแลของรัฐมีจำนวนจำกัด โดยบางส่วนอยู่ในหน่วยงานที่ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมและสุขภาวะเมือง และที่รกร้างส่วนหนึ่งในเมืองเป็นที่ดินเอกชนที่ยังขาดการส่งเสริมเพื่อสร้างสรรคให้เอื้อต่อการเป็นพื้นที่เพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันเพื่อสุขภาวะ อีกทั้ง ทางเดินเท้าในเมืองใหญ่หลายเมืองไม่เป็นมิตรต่อการสัญจรโดยการเดินหรือการใช้จักรยานเท่าที่ควร ทำให้เมืองขาดโอกาสในการสร้างปฏิสัมพันธ์ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของผู้คน

จากการศึกษานโยบายบางส่วนที่รวบรวมงานวิจัยในวารสารวิชาการนานาชาติตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๙๐-๒๐๑๐ จำนวน ๘๗ เรื่อง ซึ่งแสดงความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่สาธารณะกับสุขภาวะที่ดี พบว่างานวิจัยเหล่านี้ได้สะท้อนผลเชิงประจักษ์ถึงประโยชน์ของพื้นที่สาธารณะที่มีต่อสุขภาวะที่ดี ๔ ประการ ได้แก่ ๑) ประโยชน์ต่อสุขภาพกาย (เช่น จากการออกกำลังกายโดยตรง) ๒) ประโยชน์ต่อสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิต เช่น การสร้างปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชน และยึดโยงระบบสังคมกลุ่มย่อยๆ) ๓) ประโยชน์ด้านสังคม-เศรษฐกิจ (เช่น การเพิ่มโอกาสในความเท่าเทียมจากการเข้าถึงกิจกรรมทางกายของผู้มีรายได้น้อย) และ ๔) ประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (เช่น การสร้างสมดุลของพื้นที่ธรรมชาติและพื้นที่ปลูกสร้างในเมือง) โดยข้อค้นพบนี้ได้แสดงให้เห็นรูปธรรมของการมีพื้นที่สาธารณะที่ดีว่ามีผลต่อสุขภาวะของคนเมืองอย่างมีนัยสำคัญ (Lee and Raheswari, ๒๐๑๑: ๒๑๒-๒๒)

* ตามมาตรฐานของ WHO ในเมืองใหญ่ควรจะมีพื้นที่สีเขียวคิดเป็น ๙ ตรม. ต่อประชากร ๑ คน แต่กลับพบว่าหลายเมืองกลับมีพื้นที่สีเขียว (สาธารณะ) ไม่เพียงพอ อย่างเช่นกรุงเทพมหานครมีเพียง ๖ ตรม. ต่อคน

1 ที่ผ่านมามีหลายหน่วยงานให้ความสำคัญกับการจัดการพื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะ ให้น่าอยู่ สะอาด
2 ปลอดภัย และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม หนึ่งในเป้าหมายของกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งองค์การ
3 สหประชาชาติ (Sustainable Development Goals) ภายใต้เป้าหมายที่ ๑๑ ได้กำหนดให้การตั้งถิ่นฐานของ
4 เมืองเพื่อทุกคน ปลอดภัย และยั่งยืน เป็นสิ่งที่ต้องบรรลุ โดยเป้าหมายย่อยที่ ๑๑.๗ ได้ระบุความสำคัญของ
5 พื้นที่สาธารณะอันมีใจความหลักว่า “ในปี ๒๐๓๐ ควรจัดตั้งให้เกิดพื้นที่สีเขียวและพื้นที่สาธารณะที่มี
6 ความปลอดภัยและเข้าถึงได้สำหรับทุกคน โดยเฉพาะ เด็ก ผู้หญิงคนชรา และผู้พิการ” ประกอบกับการนำ
7 แนวคิดเมืองสุขภาวะ (Healthy City) ขององค์การอนามัยโลกมาใช้พัฒนาเมืองหรือชุมชน จนเกิดรูปธรรมใน
8 การจัดการพื้นที่สาธารณะ ที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีของคนในชุมชน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีที่
9 เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ ทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาควิชาการและภาคเอกชน โดยเฉพาะเครือข่ายองค์กร
10 ปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาล ที่มีส่วนสนับสนุนการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนให้เกิดจิตสำนึก
11 สาธารณะร่วมรับผิดชอบ การแก้ไขปัญหาและสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะ รวมถึงการกำหนดนโยบายหรือการ
12 บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิของประชาชนและสร้างความเป็นระเบียบในชุมชน

13 การสร้างพื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะยังมีความสอดคล้องกับวาระใหม่แห่งการพัฒนาเมือง (New
14 Urban Agenda: NUA) การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่อยู่อาศัยและเมืองอย่างยั่งยืน ครั้งที่ ๓
15 (HABITAT III) ใน พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้มีการรับรองวาระใหม่แห่งการพัฒนาเมืองโดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับ
16 แนวทางปฏิบัติใหม่การพัฒนาเมืองที่ให้ความสำคัญต่อหน่วยงานท้องถิ่น ซึ่งนอกจากการออกแบบและ
17 พัฒนาที่อยู่อาศัยและเมืองให้มีที่อยู่อาศัยพอเพียงสำหรับทุกคนแล้ว ยังให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการ
18 เข้าถึงพื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะ ได้แก่ ถนน ทางเท้า ทางจักรยาน ลานจัดรูส สวน การยกระดับมรดกทาง
19 ธรรมชาติและวัฒนธรรม การปกป้องและส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานและสถานที่ตั้งทางวัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์
20 และภาษาชนพื้นเมือง การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเมืองและชนบท ความเชื่อมโยงในมิติด้านสังคม
21 เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมในการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน โดยกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ
22 มนุษย์และกระทรวงมหาดไทยมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนวาระพัฒนาเมืองใหม่นี้ อีกทั้งกระทรวง
23 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์กระทรวง
24 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐) ได้กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับพื้นที่
25 สาธารณะในเขตเมืองเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว พื้นที่ป่าในเมืองและพื้นที่ป่าเพื่อการเรียนรู้ภายใต้ชื่อโครงการ
26 “สวนป่าประชารัฐ เพื่อความสุขของคนไทย” ซึ่งดำเนินการโดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรม
27 ป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง นอกจากนี้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและ
28 สิ่งแวดล้อม ได้จัดทำแผนปฏิบัติการเชิงนโยบายด้านการจัดการพื้นที่สีเขียวชุมชนเมืองที่ยั่งยืน ซึ่ง
29 คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ตามมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
30 ครั้งที่ ๗/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ซึ่งในแผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าว ได้กำหนดแนวทางและ
31 มาตรการในการเพิ่ม ส่งเสริม และสนับสนุนการเพิ่มและการจัดการพื้นที่สีเขียวยั่งยืนของชุมชน เช่น การ
32 จัดทำพื้นที่สีเขียวในสถานที่ราชการ สถานศึกษา ศาสนสถาน เป็นต้น และได้จัดทำร่างแนวทางการ
33 ขับเคลื่อนการจัดการพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืน ซึ่งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ในการประชุมเมื่อวันที่
34 ๑ สิงหาคม ๒๕๖๑ มีมติเห็นชอบในหลักการ ขณะนี้อยู่ระหว่างการนำเสนอคณะรัฐมนตรี พิจารณาให้ความ
35 เห็นชอบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนต่อไป

ตัวอย่างรูปธรรมของการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะในเขตเมือง

หลายกรณีศึกษาในประเทศไทยมีรูปธรรมให้เห็นว่าท้องถิ่นและหน่วยงานต่างๆ ได้ริเริ่มสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะที่ดีและปรากฏผลเป็นรูปธรรม แม้ว่าจะยังไม่มีนโยบายสนับสนุนแต่อย่างใด สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้ขยายแนวคิดเมืองสุขภาวะผ่านกิจกรรม/โครงการต่างๆ ในระดับพื้นที่ โดยมุ่งเน้นไปที่ประชาชนมีสุขภาวะดีตามกลุ่มอายุ และการจัดการสภาวะแวดล้อมของชุมชนให้น่าอยู่และปลอดภัย ด้วยเหตุดังกล่าว การจัดการพื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะ (Public Space) จึงเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยเป็นตัวเร่งปฏิกิริยาที่ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนต่อไปได้ในทุกมิติ ทั้งทางสุขภาพ สังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคีระดับพื้นที่ ชุมชนและองค์กร ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์พื้นที่เรียนรู้สาธารณะเพื่อสุขภาวะของชุมชนอย่างยั่งยืนอีกด้วย

การสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะสามารถสร้างให้เกิดได้ในหลายระดับตั้งแต่ระดับชุมชนระดับย่าน และระดับเมือง ในระดับย่านนั้น ตัวอย่างเช่น โครงการลานกีฬาพัฒนา ๑ ในพื้นที่ของชุมชนการเคหะแห่งชาติ ซึ่งเกิดขึ้นได้โดยอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานเจ้าของที่ดิน หน่วยงานท้องถิ่น และกระบวนการมีส่วนร่วมคิดร่วมสร้างลักษณะกิจกรรมที่ดี โดยเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้สะท้อนความต้องการการใช้พื้นที่ผ่านกระบวนการออกแบบอย่างมีส่วนร่วมโดยคำนึงถึงกลุ่มคนทุกวัย ทุกสถานะ ให้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้หลากหลายต่างกันไปแต่ละช่วงเวลา โดยมีระบบการบริหารจัดการกิจกรรมโดยคณะกรรมการลานกีฬาพัฒนาที่มาจากผู้แทนชุมชนแต่ละชุมชนซึ่งสะท้อนให้เห็นการเปิดโอกาสให้ภาคส่วน องค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทในการกำหนดและบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการสนองตอบความต้องการของผู้คนในแต่ละช่วง ในระดับย่าน ตัวอย่างเช่น โครงการลานกีฬาพัฒนา ๒ ซึ่งเป็นพื้นที่ใต้ทางด่วน โดยสรรค์สร้างกิจกรรมใหม่ๆ จนเกิดเป็นพื้นที่สาธารณะของคนในชุมชนที่เปลี่ยนพื้นที่รกร้างใต้ทางด่วนให้กลายเป็นลานกีฬา/กิจกรรม เพื่อให้เด็ก เยาวชน และคนในละแวกใกล้เคียงเข้าใช้ประโยชน์ได้ หรือตัวอย่างการสร้างสรรค์พื้นที่เมืองผ่านกิจกรรมในลักษณะเทศกาล ภายใต้โครงการ Bangkok Design Week ที่สนับสนุนโดยศูนย์ส่งเสริมการออกแบบและความคิดสร้างสรรค์ (TCDC) ที่สามารถปรับเปลี่ยนพื้นที่บางส่วนของสถานที่ราชการให้เป็นพื้นที่กิจกรรมนันทนาการสาธารณะของเมืองภายใต้กิจกรรมนี้ โดยกิจกรรมกระจายตัวไปทั่วทั้งย่าน ส่งผลให้เกิดการใช้ทางเท้าที่เชื่อมต่อกันในระดับย่านซึ่งมีความหมายในการสร้างการเดินทางที่กระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นและสร้างเนื้อหาในการสนับสนุนให้ผู้คนออกมาใช้ชีวิตสาธารณะภายนอกอาคารมากขึ้น ในระดับเมือง ตัวอย่างเช่น หาดบางแสน หาดวอนนภา และแหลมแท่น ที่ดำเนินการโดยเทศบาลตำบลแสนสุข จ.ชลบุรี โดยหาดบางแสนได้ขับเคลื่อนให้เกิดพื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะที่ปราศจากข้อจำกัดทางเศรษฐกิจให้ผู้คนสามารถเข้าถึงชายหาดโดยไม่มีค่าใช้จ่าย หาดวอนนภามีการจัดกิจกรรมที่เปลี่ยนพื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะให้มีหลากหลายรูปแบบ ตามความต้องการแต่ละช่วงเวลาของแต่ละกลุ่มคน มีพื้นที่ให้เยาวชน คนชรา ผู้ที่ชอบการออกกำลังกาย โดยรังสรรค์พื้นที่ให้อื้อและดึงดูดต่อการกำหนดกิจกรรมของผู้คนได้เองตามอัธยาศัย แหลมแท่นได้ปรับเปลี่ยนพื้นที่จอดรถเป็นพื้นที่พาดิซีย์ในช่วงเวลาเย็น เป็นต้น

พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะอาจจะไม่จำเป็นต้องปรากฏในที่ดินของรัฐหรือรัฐเป็นผู้จัดให้มีขึ้นเสมอไป ภาคเอกชนก็มีบทบาทที่ช่วยสรรค์สร้างการเพิ่มพื้นที่และกิจกรรมสาธารณะก็เช่นเดียวกัน โดยปัจจุบันมี

ผู้ประกอบการจำนวนหนึ่งได้จัดและเปิดพื้นที่ของตนเองให้แก่ผู้คนในละแวกใกล้เคียงเข้ามาใช้พื้นที่เพื่อออกกำลังกายและพักผ่อนหย่อนใจโดยไม่มีค่าใช้จ่าย พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะจึงสามารถเกิดขึ้นได้โดยไม่ขึ้นอยู่กับสภาพเชิงกรรมสิทธิ์ แต่หมายถึงการแบ่งปันให้เกิดพื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะขึ้นในช่วงเวลาหนึ่งขณะที่เจ้าของที่ดินยังไม่ใช้ประโยชน์ และกลับคืนสู่สภาวะเดิมในช่วงเวลาปกติ ดังในกรณีของพื้นที่ลานกิจกรรมภายนอกด้านหน้าหรือพื้นที่ดาดฟ้าของศูนย์การค้าบางแห่ง ที่ได้เปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่ได้มาใช้บริการสามารถเข้าไปออกกำลังกายและพักผ่อนหย่อนใจได้ หรือแม้แต่พื้นที่ทางศาสนา วัด ก็มีบทบาทในการเพิ่มพื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะ นอกเหนือจากงานเทศกาลตามประเพณีโดยเปิดโอกาสให้ผู้คนเข้าใช้กิจกรรมอื่นๆ นอกเหนือจากการมาทำบุญ ซึ่งล้วนเป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์สังคมในมิติอื่นๆ เช่น เป็นสถานที่แสดง พุทธศิลป์ หรือให้ความรู้ด้านธรรมะ

จากตัวอย่างรูปธรรมที่ดำเนินการมาแล้วสามารถนำมาสรุปเป็นสาระสำคัญ ได้แก่

๑) การสร้างกระบวนการที่ดีในการกำหนดโจทย์ของการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะ

การปรับปรุงพื้นที่ริมน้ำสวนชมนานเพื่อเป็นพื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะของเมืองโดยเทศบาลนครพิษณุโลก เพื่อเป็นพื้นที่ออกกำลังกาย นันทนาการเมืองและพื้นที่พาณิชยกรรม ที่สามารถสร้างโอกาสการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะอย่างเท่าเทียม และครอบคลุมคนทุกกลุ่ม ทั้ง เด็ก เยาวชน คนวัยทำงาน ครอบครัว ผู้พิการ โดยจัดให้มีกิจกรรมที่หลากหลายและยืดหยุ่นโดยเน้นการสร้างกระบวนการออกแบบและสร้างสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่ดี หรือตัวอย่างพื้นที่ลานกีฬาพัฒนา ๑ ที่เป็นพื้นที่ซึ่งบริหารจัดการโดยโครงสร้างคณะกรรมการลานกีฬาพัฒนา ๑ โดยเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการชุมชนอันประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่นในการกำหนดกิจกรรมที่ยืดหยุ่น หลากหลายและเปิดโอกาสให้คนในละแวกใกล้เคียงสามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียม

๒) การเอื้อให้เกิดการสร้างโอกาสในการใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างสาธารณะเพื่อสุขภาวะ

การที่ห้างสรรพสินค้าบางแห่งจัดพื้นที่และเปิดโอกาสให้คนในละแวกโดยรอบเข้ามาใช้พื้นที่เพื่อการออกกำลังกายก่อนเวลาเปิดในช่วงเช้าในพื้นที่เอกชนโดยไม่มีค่าใช้จ่าย การออกแบบย่านสร้างสรรค์ ที่สนับสนุนโดยศูนย์สร้างสรรค์และการออกแบบ (TCDC) ในการสร้างพื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะระดับย่านบริเวณถนนเจริญกรุงโดยใช้เทศกาลการออกแบบเพื่อกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมนอกสถานที่ของคนเมือง การเปิดพื้นที่สีเขียวและพื้นที่กิจกรรมให้แก่ประชาชน เช่น โครงการลานกีฬาพัฒนา ๒ ที่ใช้พื้นที่ใต้ทางด่วนโดยความร่วมมือกับการทางพิเศษแห่งประเทศไทยเพื่อใช้เป็นพื้นที่ออกกำลังกาย หรือพื้นที่โดยรอบบริเวณวัดของวัดสุทธิวรารามและวัดชลประทานรังสฤษดิ์เพื่อใช้เป็นพื้นที่นันทนาการทางใจ เป็นต้น

๓. นโยบาย กฎหมาย และกลไกที่เกี่ยวข้อง

๓.๑ ความสอดคล้องกับนโยบายสากลที่ไทยร่วมรับรองกับนานาชาติ การส่งเสริมการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะในเขตเมือง เป็นประเด็นที่บรรจุอยู่ในนโยบายระดับสากล ซึ่งนานาชาติมีข้อตกลงขับเคลื่อนร่วมกัน เช่น

๑) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวม ๑๗ เป้าหมายของสหประชาชาติ ซึ่งประเทศไทยร่วมเป็นสมาชิก โดยในเป้าหมายที่ ๑๑ มุ่งทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิทัศน์ทางานและยั่งยืน ภายในปี ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๓๐) มีเป้าประสงค์

ย่อที่ ๑๑.๗ จัดให้มีการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะสีเขียวที่ปลอดภัย ครอบคลุมและเข้าถึงได้โดยถ้วนหน้า โดยเฉพาะผู้หญิง เด็ก คนชรา และผู้มีความบกพร่องทางร่างกาย และมีตัวชี้วัดการขับเคลื่อน คือ ส่วนแบ่งเฉลี่ยของพื้นที่เมืองที่ถูกสร้างขึ้นให้เป็นสถานที่ใช้ประโยชน์สาธารณะสำหรับทุกคน

๒) วาระใหม่แห่งการพัฒนาเมือง (New Urban Agenda : NUA) ซึ่งรับรองในที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนและเมืองอย่างยั่งยืน ครั้งที่ ๓ (HABITAT III) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติใหม่ในการพัฒนาเมืองที่ให้ความสำคัญต่อหน่วยงานท้องถิ่น การออกแบบและพัฒนาที่อยู่อาศัยและเมืองให้มีที่อยู่อาศัยพอเพียงสำหรับทุกคน รวมถึงให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาพ ได้แก่ ถนน ทางเท้า ทางจักรยาน ลานจตุรัส สวน โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ ให้ความเห็นชอบต่อหลักการของ NUA และมอบหมายให้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานหลักร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำแผนการพัฒนาเมืองใหม่ จัดระเบียบ และวางผังเมืองต่างๆ ให้เป็นระบบ โดยเฉพาะเมืองที่มีการเจริญเติบโตสูงในแต่ละภูมิภาค เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และให้คำนึงถึงความเชื่อมโยงกับผังเมืองเดิมด้วย

๓.๒ ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี การส่งเสริมให้มีพื้นที่สาธารณะในเขตเมืองเพื่อสุขภาพ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) ในหลายยุทธศาสตร์ด้วยกัน เช่น

๑) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในประเด็นเรื่องการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดี เพื่อเป้าหมายคนไทยมีสุขภาพที่ดีทุกช่วงวัย

๒) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในประเด็นเรื่องการส่งเสริมบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชน ภาคเอกชน ภาควิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาพื้นที่ เพื่อเป้าหมายกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาพัฒนาประเทศ และให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ มีหลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการของรัฐที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

๓) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในประเด็นเรื่องการพัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการบริหารจัดการตามแผนผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน โดยเน้นการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน เพื่อเป้าหมายการใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุล ภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ

๓.๓ กลไกเชื่อมโยงการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะในระดับพื้นที่กับระดับจังหวัด ภาค และยุทธศาสตร์ชาติ

๑) คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) เป็นกลไกระดับชาติที่มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ ให้ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและบูรณาการ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในฐานะสำนักงานเลขานุการของ กพย. มีหน้าที่เสนอแนะนโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ เชื่อมโยงเข้ากับการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงเป็นหน่วยงานกลางที่ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการรวบรวมข้อมูล ข้อคิดเห็น หรือการดำเนินการใดๆ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของ กพย. รวมทั้งติดตามและประเมินผลการ

ดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ และมีกระทรวงมหาดไทย ร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความ
มั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบหลัก ในการขับเคลื่อนเป้าหมาย
ที่ ๑๑ (เมืองและการตั้งถิ่นฐานที่ยั่งยืน) ให้บรรลุผลตามตัวชี้วัด ซึ่งมีประเด็นการพัฒนาพื้นที่สาธารณะในเมือง
ร่วมอยู่ในตัวชี้วัดในเป้าหมายนี้ด้วย

๒) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๖๐
กำหนดให้มี คณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.บ.ภ.) มีอำนาจหน้าที่ บูรณาการแผนของส่วน
ราชการและแผนพัฒนาระดับพื้นที่ เพื่อให้การขับเคลื่อนแผน ในพื้นที่ของกระทรวง กรม สอดคล้องกับ
ศักยภาพหรือประเด็นปัญหาในพื้นที่และเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ และนโยบายรัฐบาล จะเป็นกลไกที่เชื่อมแผนพัฒนาพื้นที่สาธารณะของท้องถิ่นให้มี
ความเชื่อมโยงสอดคล้องกันกับแผนในทุกระดับเป็นแผนเดียวกัน (One Plan)

๓) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิต ระดับพื้นที่ พ.ศ. ๒๕๖๑
และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดตั้งเขตสุขภาพ เพื่อประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็น
กลไกที่สามารถสนับสนุน เชื่อมโยงการพัฒนาด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิตกับการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะ
ในพื้นที่ระดับต่าง ๆ โดยการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นการเชื่อมโยงตัวชี้วัดการ
พัฒนายั่งยืนในด้านอื่นกับการพัฒนาเมืองในส่วนของพื้นที่สาธารณะด้วย

๓.๔ กฎหมาย ระเบียบ และมาตรการที่เกี่ยวกับโอกาสการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะ

๑) กฎหมายและระเบียบการบริหารจัดการพื้นที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลขึ้น
ไปสามารถกำหนดให้พื้นที่สาธารณะเป็นนโยบายและภารกิจในการเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนได้
พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒
ได้มีการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมือง
พัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล และกรุงเทพมหานคร มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะให้
เป็นไปตามที่ได้รับมอบหมาย และกำหนดให้รัฐบาลเป็นผู้จัดสรรเงินอุดหนุนและเงินจากการจัดสรรภาษีและ
อากร เพื่อให้การดำเนินการด้านบริการสาธารณะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยภารกิจที่องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนจากรัฐแบ่งออกได้เป็น ๔ ด้านหลัก คือ ด้านการจัดบริการสาธารณะที่เกี่ยวกับ
โครงสร้างพื้นฐาน ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และรักษาความสงบ และ
ด้านการลงทุน ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรม

๒) เครื่องมือและมาตรการทางผังเมืองและการสนับสนุนให้เกิดใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อ
สร้างสรรค์เป็นพื้นที่สาธารณะ การพัฒนาเครื่องมือ มาตรการ ที่สามารถเป็นส่วนเกื้อหนุนให้เกิดการก่อ
รูปพื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะที่ดีได้ หากมีการสร้างความเข้าใจต่อการนำไปใช้ และมีมาตรการส่งเสริมใน
การนำไปใช้ในการจัดทำข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดทำผังพัฒนาพื้นที่ การจัดทำธรรมนูญพื้นที่
รวมถึงแนวทางการกำหนดหลักเกณฑ์ให้มีการสนับสนุนให้เกิดพื้นที่สาธารณะในการขอใช้ประโยชน์ในพื้นที่
ของรัฐ ก็จะเป็นโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมใช้แนวทางและเครื่องมือทางผังเมืองเพื่อสร้างสรรค์พื้นที่
สาธารณะเพื่อสุขภาวะได้มากขึ้น

๓) โอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรทางการเงิน พบว่า ปัจจุบันใน พรบ. สิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕
ในมาตรา ๒๓(๔) ได้ระบุถึงภารกิจของกองทุนสิ่งแวดล้อมที่ให้การสนับสนุนโครงการด้านการส่งเสริมและ

รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นโอกาสในการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะในฐานะสิ่งแวดล้อม
เมืองที่ผู้คนใช้ประโยชน์ร่วมกัน

๔. ประเด็นการวิเคราะห์ด้านกระบวนการ และวิธีการทำให้เกิดการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะเพื่อสุข ภาวะที่ดี

การมีพื้นที่สาธารณะที่ดีมีผลดีต่อสุขภาวะของคนเมืองอย่างมีนัยสำคัญ จากการศึกษาสภาพการณ์
ปัจจุบัน ตัวอย่างพื้นที่รูปธรรม นโยบายและกลไกที่เกี่ยวข้อง พบว่า

๑) กรณีศึกษาที่ดีที่ดำเนินการโดยหน่วยงานเจ้าของพื้นที่หลายแห่งได้สะท้อนว่า การสร้างสรรค์
พื้นที่สาธารณะที่ดีเป็นกระบวนการที่มาจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาสังคม โดยบูรณาการ
เชื่อมโยงกับกลไกที่มีอยู่ ทั้งในระดับชุมชน ระดับย่าน จนถึงระดับเมือง

๒) จากแนวปฏิบัติที่ผ่านมา การกำหนดลักษณะกิจกรรมของพื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะโดยส่วน
ใหญ่ยังมีความต้องการวิธีการสร้างสรรค์โจทย์และการออกแบบพื้นที่สาธารณะที่ดีเพื่อตอบสนอง
ต่อความต้องการเฉพาะของแต่ละพื้นที่ หรือสอดคล้องกับพฤติกรรมของคนที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะทำให้
ทำให้พื้นที่สาธารณะหลายแห่งถูกใช้อย่างเต็มศักยภาพและยั่งยืนมากขึ้น

๓) แม้ว่าการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะที่ดีจะเป็นหนึ่งในองค์ประกอบในการไปสู่การมีคุณภาพชีวิต
ของคนในเมือง แต่ปัจจุบันยังต้องการความชัดเจนในการเชื่อมโยงของการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะ
เพื่อสุขภาวะกับกลไกการขับเคลื่อนนโยบายทุกระดับตั้งแต่ระดับชุมชน ระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และ
ระดับชาติ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนสู่ระดับแผนปฏิบัติการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

๔) เพื่อให้เกิดความยั่งยืนเชิงกระบวนการ การสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะ ควรเชื่อมโยง
กลไกการพัฒนาภาพรวมของพื้นที่สาธารณะทั้งเมืองในแต่ละเมือง ควรสนับสนุนให้เกิดมาตรการเชิงรุก
ในการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะ กิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น
กระบวนการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการ
สร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะในด้านต่างๆ เช่น การกำหนดกิจกรรมของพื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะ
ที่ดี ที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทเฉพาะพื้นที่ เป็นต้น ตลอดจนช่องทางที่เหมาะสมและเพียงพอใน
การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการรับรู้ การบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะ การใช้
ทรัพยากร งบประมาณ และการจัดทำโครงการเพื่อสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะด้านต่างๆ

๕) ปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีเครื่องมือทางผังเมือง ที่สามารถสร้างความร่วมมือในนำ
มาตรการเหล่านี้มาใช้ประโยชน์ในการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะ โดยหากเติมเต็มเป็น
มาตรการและรายละเอียดที่สามารถระบุนิยามของพื้นที่สาธารณะลงในเครื่องมือเหล่านั้น อีกทั้ง
การสร้างและพัฒนาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะที่ดี ได้แก่
ขั้นตอนสร้างกระบวนการได้มาซึ่งกิจกรรมพื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะที่ดี ตัวอย่างรูปธรรมที่ดีเพื่อให้เกิด
ความตระหนักรู้และตื่นตัว การกำหนดมาตรการและเครื่องมือในการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการสร้างสรรค์พื้นที่
สาธารณะเพื่อสุขภาวะ เหล่านี้ล้วนมีส่วนช่วยในการเพิ่มโอกาสให้เกิดการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะที่ดีเพื่อ
สุขภาวะได้

๕ แนวทางการแก้ไขปัญห

๕.๑ การมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นในการวางทิศทางและเป้าหมายในการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะ

๑) กำหนดให้มีกลไกหรือแนวทางการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะอย่างมีส่วนร่วม โดยการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายของผู้เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายและทุกระดับ ทั้งภาครัฐ องค์กรบริหารท้องถิ่น องค์กรชุมชน ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา นักวิชาการ และภาคประชาชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมกำหนดแนวทางการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะ การปฏิบัติการ การประเมินผล และการดูแลรักษาพื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะร่วมกัน

๒) สร้างกลไกส่งเสริมให้ชุมชน ท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วางแผนและจัดทำโปรแกรมการบริหารจัดการ การดูแล และใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่สีเขียว สวนสาธารณะ พื้นที่ริมเส้นทางสัญจร หรือพื้นที่เพื่อให้เกิดกิจกรรมของผู้นคนในเมือง เยาวชน เด็ก ผู้สูงอายุ ฯลฯ ด้วยการมีส่วนร่วมแบบปรีกษาหารือ (Inclusive Design) ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่

๓) ส่งเสริม สนับสนุนให้เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคม เครือข่ายองค์กรชุมชน ดำเนินการสร้างสรรค์กิจกรรม โครงการ หรือคู่มือแนวทางการดำเนินงาน ที่มุ่งให้เกิดการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะอย่างยั่งยืน โดยความร่วมมือและการสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจเอกชน หน่วยงานและภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่

๕.๒ การเชื่อมโยงนโยบาย กลไกการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะระดับพื้นที่อย่างบูรณาการ กับการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติและการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อสนับสนุนแนวทางการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะ มีความจำเป็นต้องดำเนินการใน ๓ เรื่องหลัก คือ

๑) ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดกลไกกลางในการกำหนดทิศทาง นโยบาย หรือภาพรวมของการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะ และมาตรการเชิงรุกในการก่อให้เกิดพื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะอย่างยั่งยืน เช่น การมีแผนพัฒนาพื้นที่สาธารณะในกลไกผังเมืองระดับต่างๆ การใช้กลไก มาตรการ เครื่องมือ หรือแนวทางในการสนับสนุนให้เอื้อต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อสาธารณะโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ส่งเสริมให้การสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะเป็นภารกิจสำคัญของหน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานรัฐระดับพื้นที่ โดยจัดสรรงบประมาณลงสู่ท้องถิ่น และสร้างระบบแรงจูงใจทางภาษี เพื่อสามารถนำรายได้ของท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะ

๒) การเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อการใช้ลงทุนในการสร้างสรรค์พื้นที่ที่ดีเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างสาธารณะเพื่อสุขภาวะ การใช้ประโยชน์จากมาตรการให้ใช้ที่ดินบางประเภทเพื่อใช้ประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์กิจกรรมในพื้นที่สาธารณะของชุมชนและเมือง

๕.๓ สนับสนุนให้เกิดกระบวนการศึกษา ค้นคว้า การวิจัยและนวัตกรรม เพื่อหาแนวทางการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะตามโครงสร้างระบบ บริบทชุมชน/สังคม ผู้คน และวิถีเชิงวัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมถึง การพัฒนางานวิจัยเพื่อรองรับการกำหนดมาตรการทางภาษีในอนาคต เป็นต้น

- 1 **๕.๔ จัดทำโครงการเพื่อสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวนำร่อง** เพื่อสร้างรูปธรรมตัวอย่าง
2 ให้เกิดการเรียนรู้และการสร้างองค์ความรู้จากการปฏิบัติจริงที่เหมาะสมกับแต่ละ setting หรือพื้นที่ โดยมี
3 การออกแบบกลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง
4
5 **๖. ประเด็นเพื่อพิจารณาของสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ**
6 ขอให้สมัชชาสุขภาพแห่งชาติพิจารณาเอกสารสมัชชาสุขภาพ ๑๑ / ร่างมติ ๒ การร่วมสร้างสรรค์
7 พื้นที่สาธารณะในเขตเมืองเพื่อสุขภาวนำร่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Co-Creating Public Spaces for Healthy
8 Cities Towards Sustainable Development)